

Opracowanie wyników badania do diagnozy profilaktyczno-wychowawczej w szkole Ankieta dla ucznia i Ankieta dla rodzica - Agresja w klasie

I. W I semestrze roku szkolnego 2018/2019 w Publicznej Szkole Podstawowej z Oddziałami Sportowymi nr 3 im. Karola Wojtyły w Kobyłce wśród uczniów i ich rodziców została przeprowadzona ankieta pn. "Agresja w klasie". W badaniu udział wzięło 67 uczniów i 62 rodziców. Odpowiedzi na niektóre pytania były obszerne, wyczerpujące, niektóre mniej pełne, ale zdarzało się też brak odpowiedzi na niektóre pytania.

Uczniowie udzielali odpowiedzi na 8 pytań otwartych. Na pytanie dotyczące samopoczucia w klasie, uczniowie (84%) z reguły dobrze/ bardzo dobrze czują się w środowisku klasowym, tylko nieliczni odczuwają dyskomfort.

Kto jest najbardziej lubiany w klasie? Uczniowie, z którymi ankietowany ma najlepszy kontakt, traktuje go jako najlepszego kolegę (45%). Wśród cech, jakie posiadają ich najlepsi koledzy pojawiają się poczucie humoru, są mili, pomocni, nie przeklinają, łączą ich wspólne zainteresowania.(33%)

Na pytanie dotyczące konfliktów klasowych, większość uczniów nie ma takich doświadczeń - nie wchodzi w konflikty, w ich otoczeniu nie ma osoby, która prowokowałaby takie sytuacje, z którą mogłyby się kłócić (16%). Ale są też tacy, którzy doświadczają przykrych sytuacji ze strony kolegów z klasy, są świadkami/ uczestnikami sytuacji w których tworzą się konflikty. Często są to sprzeczki, wzajemne przezywanie się, dokuczanie, a nawet agresja fizyczna.

Osoby dotknięte przykrościami ze strony rówieśników przybierają różne strategie radzenia sobie z sytuacjami trudnymi. W większości bardzo źle to znoszą- jest im przykro, czują zdenerwowanie. Inni natomiast nie zwracają uwagi na przykrości, nie przejmują się tym, czują się "normalnie".

Świadczenie sytuacji konfliktowych przyjmują różne stanowiska i postawy. Wyniki ankiety pokazują, że większość nie reaguje w ogóle, przechodzą obojętnie lub są neutralni. Ale są też tacy, którzy wykazują zaangażowanie i zainteresowanie- wspierają stają po stronie ofiary, starają się jej pomóc, pocieszyć. Niewielką grupę stanowią osoby, które popierają stronę agresora, prowokują, wtrącają się, dokuczają.

Czy uczniowie mają jakiegokolwiek oczekiwania względem zachowań agresywnych? Czego oczekuje uczeń od nauczyciela w sytuacji konfliktu z innym uczniem? Otóż, prawie

jednogłośnie uczniowie oczekują pomocy w rozwiązaniu konfliktu. Najczęściej wymieniane oczekiwane formy pomocy to: rozmowa z uczniem, uwaga, dojdzie sprawiedliwości. Jeden z uczniów stwierdził, że "Nauczyciele o wielu konfliktach nie wiedzą". Może to świadczyć o tym, że uczniowie nie obdarzają swoich wychowawców dostatecznym zaufaniem i ciężko im otworzyć się przed nim, zgłosić problem.

Uczniowie zgadzają się, że niewłaściwe zachowanie powinno spotkać się z poniesieniem odpowiednich konsekwencji. Na pierwszym miejscu uczniowie wskazują, że powinna to być uwaga, obniżenie oceny z zachowania. w dalszej kolejności wezwanie rodziców, oraz rozmowa z nauczycielem, pedagogiem, psychologiem lub dyrektorem.

Uczniowie dotknięci w szkole zarówno agresją fizyczną jak i psychiczną oczekują od nauczycieli/wychowawców szybkiej i skutecznej reakcji na zaistniałą sytuację 4, wsparcia 7, rozmowy 16, rady 3 i wyjaśnienia konfliktu. Chcą czuć wsparcie ze strony nauczyciela, że nie są pozostawieni sami sobie. Nieliczni chcieliby o swojej sytuacji porozmawiać z psychologiem/pedagogiem.

WNIOSKI:

- uczniowie są świadkami oraz sami doświadczają agresji w klasie
- oczekują poniesienia sprawiedliwych konsekwencji złych zachowań
- uczniowie doświadczają negatywnych emocji w związku z biernym lub czynnym uczestnictwem w konfliktach klasowych
- uczniowie oczekują sprawiedliwości i pomocy ze strony nauczyciela
- reakcje kolegów na sytuacje konfliktowe w klasie są bardzo zróżnicowane

II. Rodzice również udzielali odpowiedzi na pytania dotyczące agresji w klasie, do której chodzi ich dziecko.

Na pytanie pierwsze dotyczące tego, czy dzieci rozmawiają z rodzicami o tym, co się dzieje w klasie i/lub w szkole 80% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Ponad 30% rodziców uzyskuje wtedy informację o kolegach i/lub koleżankach dziecka, ponad 20% dowiaduje się czegoś o nauczycielach, natomiast najrzadziej w tym zestawieniu (mowa o *kolegach, nauczycielach, emocjach*), bo w niespełna 18% przypadków uczniowie opowiadają rodzicom o swoich emocjach. Z deklaracji rodziców wynika, że *niechętnie i rzadko, tylko po zapytaniu* opowiada o różnych sytuacjach szkolnych 13% szósto i siódmoklasistów.

W prawie 68% odpowiedzi rodzice oceniają, że dziecko ma wielu kolegów z klasy i/lub ze szkoły, z którymi się wzajemnie odwiedzają. Zdecydowanie rzadziej (24%) wskazują na zawężone grono (niewielu) kolegów swojego dziecka.

Rodzice pisząc o swoich dzieciach stwierdzają, że w prawie 80% *nie popadają* one w konflikty albo *raczej nie popadają*, lub też *rzadko popadają*. Odpowiedzi *czasami tak* lub *tak* udzieliło 16% zapytanych rodziców, ale nie ma wyraźnie dominującego powodu wywołującego konflikty, a ich lista liczy 14 pozycji, począwszy od dokuczania i wyzwisk, poprzez przemoc fizyczną i werbalną, a skończywszy na kłótni o miejsca siedzące i o to, kto z kim ma wyjść z klasy.

Rodzice odpowiedzieli na pytanie o reakcje ich dzieci na konflikty, słowa krytyki, zwróconą im uwagę w największej liczbie przypadków (prawie 20%), podając przykrość i smutek. Prawie 15% dzieci - jak wynika z relacji rodziców - przeżywa konflikty szkolne i/lub klasowe, tyle samo zamyka się w sobie, wycofuje, a nawet obraża i również tyle samo płacze. Rodzice wskazują też - w prawie 10% odpowiedzi - na zachowania buntownicze oraz po równo (8%) na złość i niemiłe odzywki. Reakcje dzieci opisywane przez rodziców są bardzo różne i oprócz wyżej wymienionych na uwagę zasługiwać mogą obojętność, ignorowanie i zachowanie spokoju przez uczniów w konflikcie, również pokora, wyciąganie wniosków na przyszłość i postanowienie poprawy, aż po opowiedzenie się po stronie osoby pokrzywdzonej lub reakcję ostracyzmu.

Odpowiedzi na pytanie o to, jak dziecko spędza wolny czas są różnorodne, ale wyraźnie dominują spotkania z koleżankami/kolegami (prawie 55%) i jazda na rowerze/deskorolce /rolkach/ wrotkach/hulajnodze (prawie u połowy ankietowanych). W czołówce znajdują się następujące grupy aktywności: basen, taniec, zajęcia dodatkowe, w tym sportowe, hobby,

potem gra na komputerze, następnie oglądanie TV, filmów i pójście do kina, a także 16% wspinaczka, siatkówka, bieganie, skakanie na trampolinie, pobyt na placu zabaw i zabawa swobodna oraz czytanie (również 16%). Najmniej dzieci w wolnym czasie pomaga w domu i/lub gotuje (3%).

Dzieci w ocenie rodziców częściej nie spotykają się z agresją ze strony kolegów (w 13% - z agresją słowną, w prawie 5% - z agresją fizyczną) niż się spotykają. W 16% przypadków konflikt rozwiązują bez interwencji pedagoga, a tylko 8% dzieci ankietowanych rodziców zgłasza agresję nauczycielowi/ pedagogowi/psychologowi. Reakcje dzieci na agresję ze strony kolegów są różne, najczęściej jest to płacz (prawie 13% reakcji), cierpienie (8% reakcji), następnie nerwowość (prawie 5%), a najrzadziej brak chęci chodzenia do szkoły (niecałe 2%).

W analizie swobodnych wypowiedzi rodziców o swoich dzieciach na uwagę zasługuje fakt, że prawie 26% poproszonych o wypełnienie ankiet rodziców nie udzieliło na to pytanie odpowiedzi. W grupie tych rodziców, którzy odpowiedzieli dominuje cecha wrażliwości jako jednej z głównych cech ich dzieci na poziomie 11% deklaracji, a także na mniejszym poziomie (6%) cechy charakteru takie jak buntowniczność i głośność. Oceny rodziców dotyczą takich aspektów osobowości ich dzieci, jak z jednej strony w większym stopniu (8%) poczucie sprawiedliwości, a z drugiej – w stopniu mniejszym słabe rozeznanie, co jest dobre, a co złe (niecałe 2%).

WNIOSKI:

- ankietowani rodzice 12- i 13-letnich uczniów są traktowani przez swoje dzieci jako godni zaufania słuchacze i w zdecydowanej większości dowiadują się z dowolnych rozmów o wydarzeniach mających miejsce w klasie i/lub szkole
- rodzice w większości ocenili, że ich dzieci mają wielu kolegów, z którymi się wzajemnie odwiedzają z klasy i/lub ze szkoły, a zatem wnioskuje się o dużym wpływie grupy rówieśniczej na nastolatków w tym okresie życia
- potwierdzeniem w/w wniosku są także otrzymane wyniki o tym, że najczęściej w rozmowach z rodzicami na temat sytuacji w klasie i/lub szkole uczniowie skupiają się na koleżankach i/lub kolegach

- relacje rówieśnicze, o których dowiaduje się rodzic są podejmowane w rozmowie częściej niż przeżywane emocje, ale jest tak w sytuacji bezkonfliktowej
- w sytuacji konfliktu to przeżywane emocje biorą górę nad relacjami rówieśniczymi i z obserwacji rodziców są nimi przede wszystkim przykrość i smutek, odsunięcie się od koleżanek i/lub kolegów oraz płacz, natomiast rzadziej ma miejsce bunt i odwet w ich opinii
- wyniki procentowe odpowiedzi rodziców na pytanie trzecie i szóste, a mianowicie stanowiące, że zdecydowana większość ankietowanych uważa, że ich dzieci albo rzadko albo w ogóle nie popadają w konflikty i że rzadziej się spotykają z agresją ze strony kolegów niż częściej, dają podstawę by wnioskować o niezbyt nasilonej skali agresji w szkole zdaniem opiekunów
- po analizie udzielonych przez rodziców odpowiedzi można przypuszczać, że na optymistyczny obraz skali agresji w badanej placówce mają wpływ spotkania ponad połowy opisywanych dzieci z koleżankami i/lub kolegami po szkole, w czasie wolnym, podczas wspólnych aktywności fizycznych na świeżym powietrzu oraz zajęcia dodatkowe, nie zaś gra w gry komputerowe czy aktywność w Internecie
- niewykorzystanie możliwości swobodnej wypowiedzi o dziecku przez dużą część rodziców może wskazywać na pewne zawahanie, co jeszcze można dodać do trudnego tematu ankiety – agresji w szkole.

Opracowały: Agnieszka Polkowska – psycholog szkolny i Ewelina Olszewska – nauczyciel wspomagający pod kierunkiem pedagoga szkolnego Jana Krzysztofa Skrzypkowskiego.